

اداری اختیارات قضائی از قبیل بازداشت و تبعید داده است آن هم بدون بازجوئی و تشریفات قانونی و گویا نظر قانون گزار و دولت این بوده است که اشخاص شرور و بدکردار با سرعت و شدت هرچه تمامتر کیفر یابند غافل از اینکه کیفر و مجازات باید در مقابل فعل انجام شده باشد آن هم بوسیله کاردان فنی (مأمورین کشف جرائم و محاکم مربوطه). آیا بهتر نبود که بجای این قانون هنگام دادرسی نخستین این قبیل اشخاص (در محاکم عمومی) حکم بدوی را اعم از غیابی و حضوری پس از ابلاغ بمتهم قطعی و لازم الاجرا بدانند که هم نظریه دولت (تشدید و تسریع در رسیدگی) تأمین شده و هم قوه قضائیه کشور محفوظ مانده و هم قصاص قبل از جنایت نمی شد ما نظر صائب جناب آقای وزیر دادستری را باین موضوع معطوف داشته و رجاء واثق است که بمحض افتتاح دوره چهاردهم تقنینیه ضمن لایحه اصلاحی نظریه فوق را تأمین فرمایند.

نگارش آقای علی اصغر شریف

قانون متهم بودجه و مقررات کیفری آن

قوانین متهم بودجه در ایران فریادرس و حلال مشکلاتی است که دست وزارتخانه های مختلف را در حل قضایای عادی و فوق العاده یا مسائل پیش بینی نشده باز گذارده است از طرف دیگر کفاره بی تربیتی ها و کار شکنی های اداری و مفسر معضلات قانونی دوائر مختلفه کشور بوده و در عین حال مصلح اختلاف نظرهای افکار کج و پریشان متصدیان امور است.

در حقیقت قانون متهم بودجه جنگی است مرکب از انواع قوانین مالیاتی - قضائی - کیفری - فرهنگی - کشاورزی - ترفیعاتی - تشکیلاتی و خلاصه آنچه حوائج و خصوصیات روزمره ادارات را برآورده میسازد آزادانه فصلی برای خود گشوده است:

يك جا سخن از كيفر است يك جا سخن از تعيين مستمرى در جاى ديگر موضوع تفسير قانون - طرز تشكيل فلان اداره - فروش خالصجات - خلاصه ما اگر قوانين متمم بودجه‌هاى سالهاى مختلف را در مقابل خود بگذاريم يك دائره القوائين از هر سنخ خلاصه ميكنيم :

غالباً در آخر اين قوانين دو عبارت ديده ميشود .

۱ - فلان ماده از قانون متمم بودجه سال قبل بقوت خود باقى است .

۲ - فلان مواد از قانون متمم بودجه سالهاى قبل تا وقتى كه ملغى نشده‌اند

معتبر هستند

حال ميخواهيم بودجه را مورد مطالعه قرار داده و تعريفهائى كه از بودجه

كرده‌اند بيان داريم سپس بقوانين متمم بودجه بپردازيم :

بودجه بنا بقول يكي از مورخين فرانسى « آلت و حصار آزادى است » و بنا به

تعريفى كه متخصصين فن كرده‌اند : بعضى بودجه را دستورالعملى ميدانند كه قوه

مقننه بقوه مجريه ميدهد كه ميزان درآمد و هزينه خود را مطابق آن قرار دهد .

و بعضى ديگر ميگويند : *ژورنال علم انسانى و مطالعات فرهنگى*

در بودجه صورت حساب رسمى جمع و خراج دولتى است و با بودجه صورتى

است كه تعيين ميكنند مبالغى را كه دولت بايستى براى مخارج از عموم اخذ نمايد -

يا نوشته اى است محتوى بر تصويب كليه درآمد و هزينه‌هاى پيش بينى شده دولت .

از تعريف فوق چنين نتيجه گرفته ميشود كه ۱- بودجه بايد هميشه براى سال

بعد پيش بينى شود نه اينكه صورت حساب عمل كرد سنده جارى يا گذشته باشد .

۲- بودجه حتماً بايد متضمن صورت هاى خراج و دخل باشد .

۳- در بودجه بايد كلمه درآمد را در مقابل كلمه خراج گذاشت نه اينكه درآمد

خالص را فقط منظور داشت تا اينكه بتوان از مقايسه بين اين دو قسمت كاملاً تعادل بين

جمع و خراج را بدست آورد .

۴- بودجه کل دولت باید شامل بودجه های ادارات دولتی باشند نه اینکه برای هر يك از آنها بودجه های علیحده تخصیص داده شود.

۵- بودجه باید قبلاً تهیه شود و بتصویب نمایندگان ملت رسیده باشد بنابراین تفاوت کلی است بین بودجه و صورت مخارجی که دولت گاهی برای خود از عمل کرد جاریه ترتیب میدهد.

بعضی ها پارا بالاتر گذارده و گفته اند:

«بودجه روح مشروطیت است» چه آنکه نتیجه فداکاریهایی که بعنوان مختلفه از طرف افراد ملت برای حفظ حیات ملی و بقای کشور معمول و بجای آورده میشود باید عاید خود ملت گردد و خلاصه بهمان میزان فداکاری ملی که هر کس بیدریغ به نسبت سهم خود و انتفاعی که میبرد بذل میکند بهمان میزان یا لااقل نسبت بخود و عائله و دیگران از آسایش و امنیت و اصول بهداشت و فرهنگ ثمره و نصیب میبرد.

قانون محاسبات عمومی مصوب ۲۱ صفر ۱۳۲۹ در ماده اول خود چنین مینگارد:
بودجه دولتی سنّی است که معاملات دخل و خرج مملکت برای مدت معین در آن پیش بینی و تصویب شده باشد - مدت مزبوره را سنه ماهیه گویند که عبارت است از یکسال شمسی»

ماده اول قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۱۲ بودجه را تعریف میکنند:

«بودجه لایحه پیش بینی کلیه عوائد و مخارج مملکتی است برای مدت یکسال شمسی (سنه مالی) که بتصویب مجلس شورای ملی رسیده باشد»

از این تعریفها و خصوصیات که برای بودجه يك کشور میشود میتوان مسلم دانست که بودجه و صورت های آن چون آسایش و رفاهیت يك قوم را متضمن است و اساس حیات و قومیت کشوری بر این است که بودجه منظم و کاملی داشته باشد و میزان دخل آن تکافو بر هزینه های لازمه بنماید تا مسائلی که مربوط بشئون اجتماعی و وابسته بحیثیات کشوری مصون بماند این است که تغییر پذیر بودن آن

منابع درآمد و سرچشمه های عایدات کشور هر چه رو بفزونی برود دامنه خرج آن که عاید آسایش و رفاهیت افراد میگردد سفاقت قومی را تأمین میدارد.
چرا بودجه یکساله است؟

همانطور که تاجری بودجه یکساله خود را ترتیب میدهد همانطور يك کشور منظم باید حتماً بودجه و حساب و درآمد و مخارج خود را یکساله ترتیب داده تا چرخهای اقتصادی آن در گردش خود برقرار بوده و نظم و ترتیب آن حفظ شده باشد.
از بیانات فوق چنین مسلم گردید که بودجه یکساله است اما نواقصی که بر بودجه بعنوان قانون متمم بودجه نامبرده کرده اند نیز یکساله است؟

در بادی امر نمیتوان بطور منجز پاسخ داد که کلیه مقررات و قوانین و تفسیرها و موضوعاتی که مربوط به مالیات یا فروش خالصجات یا مربوط به سازمان قضائی یا اداری است یکساله است؛ بدو بطرز عبارت و انشائی که مواد قوانین متمم بودجه تنظیم و نگاشته شده باید توجه کرد چنانچه در خود هر ماده قانون که مربوط به يك موضوع خاصی است مفاد تعمیم و عمومیت استفاده میشود تا مادامی که بموجب قوانین مخصوص یا قوانین متمم بودجه دیگر ملغی نشده است بقوت و اعتبار خود باقی است و چنانچه عبارت بطور ساده وضع شده و مفاد آن همیشگی را حکایت نمی کند یکساله است.
این معنی با مطالعه که ما ذیلا در قوانین مختلف متمم بودجه کرده ذیلا شرح میدهیم روشن میگردد:

۱ - ماده اول متمم بودجه ۱۳۱۲ می نویسد:

دکلیه اعتبارات برای ساختمان ها که در بودجه سال ۱۳۱۲ منظور است و همچنین اعتبار مخارج انتفاعی مملکتی ۱۳۱۱ و ۱۳۱۲ تا آخر دوره عمل سالهای مذکور نیز قابل نمهد و فقط تا آخر دوره عمل مزبور قابل مصرف است.

۲ - ماده ۳۸ قانون متمم بودجه ۱۳۱۲ می نویسد:

مفاد مواد ۶ - ۱۸ - ۱۹ - ۲۲ - ۲۵ - ۲۶ - ۲۷ - ۲۸ - ۲۹ - ۳۱ - ۳۲

خود باقی و محدود بدوره محل بودجه ۱۳۱۲ نخواهد بود.

۳- ماده ۲۱ قانون متمم بودجه ۱۳۱۸ می نویسد:

مواد: ۱- ۲- ۴- ۵- ۶- ۷- ۸- ۱۰- ۱۴- و ۱۷ این قانون مادام که ملغی نشده اند بقوت خود باقی هستند و ماده ۱۲ متمم بودجه ۱۳۱۷ برای دو سال تمدید میشود تبصره ماده بیستم سال ۱۳۱۸ می نویسد: تبصره - قسمت اول ماده سوم قانون متمم بودجه ۱۳۱۲ ابقاء میشود

۴- ماده ۱۲ قانون متمم بودجه ۱۳۱۶ می نویسد:

«قانون مصوب ۲۸ مهر ۱۳۱۱ راجع بمعاوضه خالصجات دولت از انقضای مدتی که در ماده ۵ متمم بودجه ۱۳۱۶ مقرر بوده با تبصره مذکور دو سال دیگر بقوت خود باقی خواهند بود»

۵- ماده پنج قانون متمم بودجه ۱۳۱۶ می نویسد:

قانون مصوب ۲۸ مهر ماه ۱۳۱۱ راجع بمعاوضه خالصجات از انقضای مدتی که در ماده ۲۳ قانون متمم بودجه ۱۳۱۴ مقرر بوده با تبصره ماده مذکور تا سال دیگر بقوت خود باقی خواهد بود.

۶- ماده ۱۳ قانون متمم بودجه ۱۳۱۵ می نویسد:

مواد ذیل در سال ۱۳۱۶ بقوت خود باقی هستند.

الف - مواد ۲- ۷- ۱۵ قانون متمم بودجه ۱۳۱۵ - مهلت مقرر در ماده ۱۳

تا آخر اردیبهشت ماه تمدید میشود.....

از مطالعه مفاد مواد فوق که از سالهای مختلف قوانین متمم بودجه استخراج شده بخوبی روشن است که در خود قانون وضعیت و چگونگی اعتبار هر یک از مواد تصریح و تکلیف آن معین گردیده بنابراین چون بنا بشرح فوق قوانین متمم بودجه یکساله است مگر آنکه مفاد آن مدت اعتبار و دوام آن را تصریح کرده باشد چنین

برمیآید که قوانین کیفری نیز که در قوانین متمم بودجه وارد شده یکساله است و چنانچه بین مدت اعتبار يك قانون متمم بودجه با قانون دیگری که بتصویب برسد فاصله پیدا کند اعمالی که در فترت دو قانون صورت گرفته باشد و مربوط بهمان موضوعی باشد که قانون سابق آنرا جرم دانسته است قانون لاحق عملی که در فترت واقع شده ولو اینکه آن را جرم تشخیص داده باشد بزه نخواهد بود.

در این مورد يك مثل ذکر میشود :

ماده ۸ قانون متمم بودجه ۱۳۲۰ که راجع به پنبه است و خریداری پنبه غیر از طریق ادارات را بزه دانسته است در سال ۱۳۲۱ که نوشته است ماده ۸ قانون متمم بودجه ۱۳۲۰ بقوت خود باقی است در ۵ آذر ۱۳۲۱ بتصویب رسیده ، و چون این ماده کیفری است و در امور کیفری نمیتوان قانون را عطف بماسبق کرد در مدتی که بین آخر سال ۱۳۲۰ تا ده روز پس از انتشار قانون متمم بودجه واقع شده عمل خریداران پنبه را نمیتوان بزه دانست .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی